

Антонов О.В., асп.,
Житомирский государственный университет имени Ивана
Франка

МУЖСКОЙ И ЖЕНСКИЙ КОММУНИКАТИВНЫЕ СТИЛИ ПЕРСОНАЖНОЙ РЕЧИ (НА МАТЕРИАЛЕ СОВРЕМЕННОЙ АМЕРИКАНСКОЙ ДРАМЫ)

Статья посвящена анализу гендерного аспекта коммуникативного стиля в персонажной речи американских драматических произведений. Анализируется понятие коммуникативного стиля, рассматриваются его особенности, функции и специфические черты.

Ключевые слова: коммуникативный стиль, гендерный аспект, персонажная речь

Antonov o.v., postgraduate student
Ivan Franko Zytomyr National University

MALE AND FEMALE COMMUNICATION STYLES OF CHARACTERS' SPEECH (BASED ON THE MODERN AMERICAN DRAMAS)

This article analyzes the gender aspect of communicative style of characters' speech in American dramas. We analyze the notion of communicative style, discuss its features and specific functions.

Keywords: communicative style, the gender aspect, personages' speech

УДК 811.133.1'366.58: 39 (65)

Атаманенко Н.П., магістр,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ДІЄСЛІВНИХ ЧАСІВ У РОЗМОВНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ АЛЖИРУ

У статті розглядається динаміка розвитку розмовної французької мови Алжиру. Увагу зосереджено на особливостях системи дієслівних часів, яка характеризується відхиленням від норм французької граматики, але не виходить за її межі. Розмовна французька мова Алжиру відзначається не лише лексичними новоутвореннями та фонетичними модифікаціями, а й змінами в часовій системі.

Ключові слова: дієслівні часи, минулий час, майбутній час, спосіб *conditionnel* та *subjonctif*, *futur périphrastique*, французька мова в Алжирі, розмовна мова, мовна норма.

Система дієслівних часів розмовної французької мови Алжиру складається з основи, що представлена теперішнім часом, та двох часових векторів – *future* та *passé*. Двомовні алжирці визначають майбутній час таким самим способом, як і минулий, тобто як відрізок часу, який представляє собою відхилення від теперішнього часу. Минулий та майбутній часи походять із теперішнього, а єдиною відмінністю є протилежність напрямків цих векторів. У цій системі теперішній час створює рівновагу, оскільки такі елементи, як допоміжні дієслова (*être* і *avoir*) або дієслово *aller* у формі теперішнього часу, є складниками для утворення як минулого, так і майбутнього часів у французькій розмовній мові Алжиру [3, 104]

Особливості вираження майбутнього часу

Майбутній час у французькій розмовній мові Алжиру не виражається формою *futur simple*. Оскільки, як уже було зазначено, відправною точкою системи часів у розмовній мові є теперішній час, то і у випадку вираження майбутнього використовується перифраза *aller* (у формі *présent*) + *infinitif*, іншими словами – форма дієслівного часу *futur immédiat*. Я. Шеррад-Беншефра використовує поняття **futur périphrastique** на позначення такої часової форми майбутнього у французькій мові Алжиру [2, 97]. Наприклад,

1) *il va venir aujourd'hui*

2) *elle a fait des petites choses et un gâteau il va aimer.*

Присутність елемента у часовій формі *présent* (*il va venir*, *il va aimer*) означає, що ця подія може бути реалізована напевне. Форма *aller* + *infinitif* підкреслює невідворотність події та максимально наближає її до моменту говоріння, тобто відправної точки – теперішнього. Таким чином, *aller* + *infinitif* постає з точних фактів теперішнього часу, а отже дія або стан, що виражається через таку форму, безсумнівно, матиме місце у майбутньому.

У той час, як форма **futur simple** розриває зв'язок з теперішнім часом, а тому не може містити у собі достовірних фактів. У розмовній французькій мові Алжиру можна зустріти конструкцію *si* + *futur simple* + *futur simple*, тоді час як у нормативній французькій мові така комбінація неможлива.

3) *si ton oncle aimera, il partira avec elle!*

4) après je dis si tu dormeras, je frappera pas!

Використовуючи таку конструкцію, двомовні алжирці мають на увазі подію або стан, який важко уявити, у такому часі, який реально не існує. Можна зробити висновок, що *futur simple* тут використовується не як час, а як спосіб, який передає усю нереальність та неможливість здійснення [2, 91].

На противагу розглянутій конструкції існує структура *si + présent + présent*. Сполучник *si* виражає припущення або умову, а форма теперішнього часу підкреслює реальну можливість здійснення цього припущення.

5) *s'ils s'occupent un peu de leurs enfants, ils sortent pas dehors.*

У розмовній французькій мові Алжиру, отже, припущення реальної події позначає сполучник *si*, а реальність здійснення припущення виражає дієслівний час *présent*.

Особливості вираження минулого часу

Перед тим, як описати форми вираження минулого часу у розмовній французькій Алжиру, слід сказати, що, як і у розмовній мові у Франції, форма *passé simple* зникла повністю. Отже, у нашій роботі ми звертаємо увагу лише на такі часові форми, як *passé composé* і *imparfait*.

Passé composé це один із часів французької мови, який часто використовують алжирці в розмовній мові. На думку французького дослідника Муане, *passé composé* – це вираження завершеного теперішнього [4, 98]. Для алжирців дієслівний час *passé composé* співвідноситься з абсолютним вираженням минулого часу. У розмовній французькій мові Алжиру, коли мовець бажає розповісти про подію, яка була здійснена в минулому часі, він звертається саме до цієї форми дієслівного часу. Реальність події, що відбулася, засвідчує зв'язок із теперішнім часом, тобто використання допоміжних дієслів *être* і *avoir* у формі теперішнього часу під час утворення часової форми *passé composé*. Наприклад:

6) *Avant j'ai travaillé chez X, mais depuis un an je suis ici.*

Для вираження категорії часу, мовець має визначити своє місце в часі відповідно до точки відліку. Лінгвіст Пінчон [5, 45] схематизував систему дієслівних часів у французькій мові, також взявши теперішній час точкою відліку. Отже, *Passé (imparfait / passé composé)* – Il lisait / Il a lu.

Présent (présent) – Il lit.

Futur (future simple) – Il lira.

Алжирська дослідниця Я. Шеррад-Беншефра [3, 99] використовує цю схему, оскільки точкою відліку для утворення всієї системи вживання дієслівних часів розмовної французької мови в Алжирі є теперішній час, і корегує її відповідно до особливостей уживання. Алжирці не використовують часову форму *imparfait* для позначення минулого часу, користуючись лише одним минулим часом *passé composé*, а для позначення майбутньої події використовують форму *futur périphrastique*. Отже, спрощена схема має такий вигляд:

Passé (*passé composé*) – II a lu.

Présent (*présent*) – II lit.

Futur (*futur périphrastique*) – II va lire.

Таким чином, можна сказати, що алжирці вибудовують свою власну систему часів на базі нормативної французької граматики. Відповідно до принципу генералізації, вони спрощують часову систему дієслів, відкидаючи більшість форм на позначення минулого та майбутнього часу, зберігаючи при цьому лише необхідний для розмовної мови мінімум.

Що ж до часової форми ***imparfait*** у розмовній французькій, то алжирці вживають її для вираження припущення в минулому, яке не може бути здійсненим. Розглянемо такий приклад:

7) eh bien **si** je restais chez elle, elle me **payait** très bien maintenant.

8) **si** nos grands-mères combattaient, elles **étaient** libres et nous aussi maintenant.

Розмовляючи французькою, алжирці вживають час *l'imparfait* у тих реченнях, де носії французької мови вжили б *conditionnel présent*. Отже, речення будуються за моделлю *si + imparfait + imparfait*. Якщо порівняти наведені приклади з реченням, що будується за моделлю *si + présent + présent*, наприклад,

9) s'il rentre pas sa femme, elle se marie,

то можна зробити висновок, що у прикладах 7) і 8) форма *imparfait* позначає, по-перше, подію, яка не може бути здійснена, по-друге, вказівку на минулий час. Тоді як у прикладі 9) *présent* вказує на те, що подія відбувається в теперішньому часі і може бути здійснена [3,94].

Серед усіх можливих функцій, які має вживання *imparfait*, алжирці в розмовному мовленні використовують цю часову форму для вираження суб'єктивного ставлення. Наприклад:

10) Y a pas beaucoup de gars qu'ils **faisaient** tout ce travail.

У цьому реченні дієслово в *imparfait* виражає ставлення мовця до ситуації. Тут відбувається заміщення способу *subjonctif* часовою формою *imparfait*.

У розмовній французькій мові Алжиру визначальним чинником вживання дієслівного часу *imparfait* є не стільки вираження категорії часу, скільки можливість вираження нереальності події, припущення та суб'єктивності.

У такій системі часів ключовою для алжирців є також ознака завершеності або незавершеності дії. З такої точки зору, *présent* позначає теперішній момент, *passé* – дію, що передує теперішньому моменту (тобто завершено), *le futur périphrastique* – дію, що відбудеться в майбутньому (тобто незавершено). На відміну від французів, мовці Алжиру логічно розбудовують свою темпоральну систему, виходячи з принципів описаної вище спрощеної схеми, та здійснюють усі можливі комбінації часів, виходячи із завершеності або незавершеності дії [3, 103].

Вираження способів *conditionnel* та *subjonctif*

На сьогодні у Франції через невживання, якого зазнала форма способу *subjonctif imparfait*, у розмовній мові можна зустріти лише форму *subjonctif présent* та *conditionnel*. У розмовній французькій мові Алжиру форми способів *conditionnel* та *subjonctif* зникають, поступаючись місцем часам дійсного способу (*présent*, *future simple*, *imparfait*). Отже, для позначення способу *conditionnel* у розмовній французькій мові алжирці використовують майбутній час *future simple*, якщо подія у майбутньому не може бути здійснена, *présent* – якщо реалізація події можлива, або *imparfait* – для вираження неможливості реалізації умови в минулому. Дієслівний спосіб *subjonctif* виражається формою минулого часу дійсного способу *imparfait* [1, 82].

Отже, ми дійшли висновку, що постійний зв'язок із теперішнім часом є визначальним у процесі вираження минулого та майбутнього часу і зумовлює особливості вживання алжирцями дієслівних часів у французькій розмовній мові. Такий підхід до розподілу дієслівних часів надає минулому та майбутньому часу ідентичний рівень реальності. Розмовна французька мова Алжиру не має чітко встановлених форм для вираження способу *conditionnel* та *subjonctif*. Алжирці звертаються до простих способів, що є результатом спрощеності часової системи взагалі: використання вже існуючих у нормативній французькій мові

дієслівних форм *présent*, *future simple*, *imparfait*, які містять у собі необхідне значення, але яке не використовується у французькій мові Франції.

Слід підкреслити логічність побудови такої системи дієслівних часів, яка відрізняється від системи нормативної французької мови, але в той же час нерозривно з нею пов'язана, оскільки повного виходу за її межі не відбувається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Derradji Y.* "Le français en Algérie: langue emprunteuse et langue empruntée ", dans *Le français en Algérie*, UPRESA 6039, Nice, 1999. 2. *Cherrad-Benchefra Y.* "L'époque future dans le système verbo-temporel du français parlé en Algérie", dans *Le français au Maghreb* (co-direction du colloque d'Aix-en-Provence, septembre 1994), Publication de l'Université de Provence, 1995. 3. *Cherrad-Benchefra Y.* "L'expression du temps passé dans le système verbo-temporel du français parlé en Algérie ", dans *Alternances codiques et français parlé en Afrique*, A. Queffelec (éd.), Publications de l'Université de Provence, 1988. 4. *Moignet G.* *Systématique de la langue française*, Paris, Klincksiek, 1981. 5. *Pinchon J.* *L'expression du temps*, Langue française, 21, Paris, Larousse, 1974.

Стаття надійшла до редакції 19.04.13.

Атаманенко Н. П., магістр,
Институт Филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ОСОБЕННОСТИ УПОТРЕБЛЕНИЯ ГЛАГОЛЬНЫХ ВРЕМЕН В РАЗГОВОРНОМ ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ АЛЖИРА

В статье рассматривается динамика развития разговорного французского языка Алжира. Наше внимание сосредоточено на особенностях системы глагольных времен, которая характеризуется отклонением от норм французской грамматики, но не выходит за ее пределы. Разговорный французский язык Алжира отличается не только лексическими новообразованиями и фонетическими модификациями, но и изменениями во временной системе.

Ключевые слова: *глагольные времена, прошедшее время, будущее время, способ conditionnel и subjonctif, futur périphrastique, французский язык в Алжире, разговорный язык, языковая норма.*

Atamanenko N., stud.,
Institute of Philology, National Taras Shevchenko University

PECULIARITIES OF VERB TENSES USAGE IN SPOKEN FRENCH OF ALGERIA

The article is dedicated to the dynamics of spoken French language in Algeria. Our focus is on the peculiarities of verb tense system which can be described as a deviation from the norms of French grammar, but does not go beyond its limits. Spoken French in Algeria is marked not only by lexical and phonetical variations, but also by modifications in verb tenses system.

Keywords: *verb tenses, past tense, future tense, conditionnel and subjonctif mood, futur périphrastique, French language in Algeria, spoken language, linguistic norm.*

УДК 81.42

Бабуре О.В., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

КОНЦЕПТ "АПОКАЛІПСИС" У ТЕКСТАХ НА ЕКОТЕМАТИКУ

Стаття присвячена аналізу концепту АПОКАЛІПСИС у англomовному екологічному дискурсі. Розглядаються особливості його вербального вираження, концептуальних сфер та номінацій. Аналізується дискурсивний простір важливих для екологічного руху текстів, досліджуються інтертекстуальні засоби аргументації, що супроводжують полеміку щодо кінця світу.

Ключові слова: *екологічний дискурс, глибинна екологія, концепт, апокаліпсис, персуазивність, аргументація, метафора.*

Апокаліптичні мотиви уже давно визнані одним із найголовніших тематичних і структурних компонентів наукової фантастики в епоху постмодерну (С. Кінг "Протистояння", Дж. Крістофер "Смерть трави", М. Етвуд "Орікс і Коростель", Р. Маккаммон "Пісня Сван", Д. Уїлсон "Роботи Апокаліпсиса", Л. Нівен "Молот Люцифера" і та ін.). Разом зі згаданим літературним жанром мотив апокаліпсиса поступово завойовує чільне місце у полеміці щодо екології та захисту навколишнього середовища, набуваючи ознак концепту (Т. ДеГрегорі, М. Емслі). Тексти на